

Nijlande, 18 mei 2026

Betreft: Zienswijze ontwerp-Omgevingsvisie 'Horizon van Drenthe'

Geacht College,

Stichting Drents Agrarisch Erfgoed (DAE) heeft als doel het bevorderen van het behoud en de bescherming van het gebouwd en landschappelijk agrarisch erfgoed in de provincie Drenthe in het algemeen en van karakteristieke ensembles van boerderijen, (bij)gebouwen en erven en van het Drentse cultuurlandschap in het bijzonder. Een en ander mede als bijdrage aan de leefbaarheid van het platteland en als meerwaarde voor de directe leefomgeving.

Vanuit deze achtergrond reageren wij op de ontwerp-omgevingsvisie.

Onze inzet is erop gericht om de kwaliteiten van het Drentse cultuurlandschap in al zijn verscheidenheid te behouden en waar mogelijk te herstellen. Nieuwe visies en plannen kunnen daar een grote rol in spelen. Wij willen graag aan u kenbaar maken dat onze ervaring met de werkwijze van de Provincie Drenthe en de Drentse gemeenten ons daarbij niet gerust stelt.

Regelmatig zien wij ons genoodzaakt actie te ondernemen, om duidelijk te maken dat de belangen van het Drents (agrarisch) erfgoed onvoldoende of zelfs in het geheel niet worden meegewogen in uiteindelijke afwegingen en besluitvorming. Dat ligt niet alleen aan de kwaliteit van de plannen, maar ook omdat uitgangspunten prachtig zijn geformuleerd in woorden maar niet in beleidskaders. Ook nu, bij deze nieuwe ontwerp-omgevingsvisie lijkt de noodzaak van verankering van uitgangspunten in beleidskaders onderbelicht te worden.

In deze context behoeft een aantal thema's in de ontwerp-omgevingsvisie o.i. extra aandacht, als volgt.

- **Woningbouw**
- **Landschapsontwikkeling**
- **Basiskwaliteit cultuurhistorie**

Woningbouw. De behoefte is groot, dat is ook voor het DAE een gegeven. Of deze zo groot is als het Noorden aangeeft (60.000 nieuw wooneenheden) is voor ons een vraag, maar we zijn van mening dat er binnen de kaders van bescherming van landschap en cultuurhistorie in Drenthe wel degelijk ruimte gegeven kan worden aan de vraag naar duizenden woningen.

Maar... niet overal ... en daarvoor zijn woorden niet genoeg. Kaders zijn nodig. Waar kan het niet en waar wel en onder welke voorwaarden.

We zijn van mening dat woningbouw van enige schaal mogelijk moet zijn in de grotere groeikernen (Assen, Hoogeveen, Emmen, Meppel). Op de Hondsrug liggen rond Zuidlaren, Gieten en Borger kwetsbare gebieden, met veelal waardevolle bodems en essen. Wij zien daar slechts beperkte mogelijkheden. Vooral in de kleine (es)dorpen liggen veel kleinschalige open ruimtes, maar vaak zijn deze juist bepalend voor het karakter van het dorp. Wij zijn van mening dat daar zeer zorgvuldig mee omgegaan moet worden.

Onze recente ervaring met functiewijziging van voormalige boerderijen en het gebruik van de Ruimte voor Ruimte regeling is dat deze soms rampzalig uitpakken. Te denken valt in dit geval aan Oud Valthe en Eursinge bij Westerbork. Uitwisseling van locaties in het geval van de Ruimte voor Ruimte regeling zou wat ons betreft alleen aan de orde kunnen zijn als dit een verbetering van de landschappelijke en/of cultuurhistorische kwaliteit met zich meebrengt.

Landschapontwikkeling. De plaatjes in de ontwerp-omgevingsvisie laten schitterende natuur zien met heide overgaand in natuurlijke beekdalen en recreërende mensen. De sterke focus hierop baart ons zorgen. Natuurontwikkeling, gericht op biodiversiteit is wat het DAE betreft prima, vooral daar waar na-oorlogse ruilverkavelingen het oorspronkelijke landschap fors aangetast hebben. Dan is er namelijk zeker wat te winnen, zeker in relatie met de cultuurhistorische context.

Maar ... de Drentse natuur is in grote delen van Drenthe in sterke mate beïnvloed door eeuwenlang gebruik, wat verschillende karakteristieke Drentse landschappen heeft opgeleverd. Deze landschappen verdienen het om zoveel mogelijk behouden te worden.

De landbouw wordt steeds grootschaliger: minder bedrijven, meer grond per bedrijf en intensievere teeltmethodes. De schaalvergroting en het grondgebruik door externe boeren (lilies en bloembollen) vernielen de bodem en doen afbreuk aan het oude agrarisch cultuurlandschap dat zo karakteristiek is voor Drenthe.

Momenteel krijgt de moderne landbouw o.i. teveel ruimte. Waar kunnen ontwikkelingen wel en waar niet? Die kaders zijn hard nodig. Daarnaast vinden we ruimte voor water en waterkwaliteit van groot belang. Watermaatregelen zijn prima te combineren met landschapsherstel, met name in en nabij de beekdalen.

Basiskwaliteit cultuurhistorie. Landschap en cultuurhistorie maken Drenthe bijzonder. Ontwikkelingen die variatie en verschillen in het landschap doen verdwijnen ("nivellering") gaan ten koste van het behoud en herstel van landschappelijke en cultuurhistorische waarden en dienen wat het DAE betreft zoveel mogelijk tegengegaan te worden. Immers, dergelijke ontwikkelingen zorgen ervoor dat de herkenbaarheid en (be)leefbaarheid van Drenthe steeds meer verloren gaan, een glijdende schaal.

Naast een basiskwaliteit natuur zou er ook een basiskwaliteit cultuurhistorie en landschap moeten zijn. In feite is deze basiskwaliteit al lang vastgelegd in het cultuurhistorisch Kompas

van Drenthe en in de Cultuurhistorische Inventarisaties en Waardenkaarten van de Drentse gemeenten. Het DAE pleit ervoor om deze kaders integraal als uitgangspunt op te nemen in de nieuwe omgevingsvisie. Ontwikkelingen zijn dan alleen mogelijk wanneer rekening wordt gehouden met die basiskwaliteit cultuurhistorie en landschap.

Het DAE wil ervoor pleiten dat bij nieuwe ontwikkelingen de hoofdlijnen en samenhang in het landschap en de relatie van het buitengebied met de dorpen hersteld worden. Dit geldt voor alle landschapstypen in Drenthe, ook voor het veenkoloniale (open) landschap.

Eén van de beleidskaders is ook de cultuurnota.

Het DAE merkt op dat hierin nauwelijks aandacht wordt geschonken aan erven of onderdelen van die erven (beplanting en/of bebouwing). De realiteit is dat stookhokken verkommeren en dat eigenaren momenteel geen beroep kunnen doen op een tegemoetkoming voor het steeds duurdere herstel van rieten daken.

Ook bij de toets voor kapvergunningen vindt nauwelijks een afweging plaats met betrekking tot cultuurhistorische waarden. Dat geldt ook voor het verharderen van zandwegen - allemaal praktijken waar het DAE het afgelopen jaar mee geconfronteerd werd en waar verontruste burgers ons op wezen.

Wij pleiten er dan ook voor dat een basiskwaliteit cultuurhistorie en landschap in de nieuwe omgevingsvisie wordt verankerd. Ook willen wij pleiten voor stimuleringsmaatregelen voor eigenaren om deze basiskwaliteit te behouden, te versterken dan wel te behalen.

Namens het bestuur van de stichting Drents Agrarisch Erfgoed,

A. van Haeringen, secretaris
Nijlande 1, 9452VA Nijlande